

AMALIY TILSHUNOSLIK MUAMMOLARI

Eshqorayev E. and Xurramov J.

*2nd year student in Economics Department
English Teacher, Department of Foreign languages,
University of Tashkent for Applied Sciences,
Gavhar Street 1, Tashkent 100149, Uzbekistan
(eshkaraevesan@gmail.com)*

Abstract: In this article, the historical overview of the field of applied linguistics, its current issues, as well as interdisciplinary approaches to solving linguistics are discussed.

Аннотация: В данной статье обсуждается исторический обзор области прикладной лингвистики, ее современные проблемы, а также междисциплинарные подходы к решению лингвистических задач.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Amaliy tilshunoslik sohasining tarixiy sharhi, uning dolzarb masalalari, shuningdek, tilshunoslikni hal etishda fanlararo yondashuvlarga to`xtalib o`tilgan

Key words: theory of linguistics, social linguistics, interdisciplinary approach, psychology, sociology, problems of linguistics.

Ключевые слова: теория языкознания, социальная лингвистика, междисциплинарный подход, психология, социология, проблемы языкознания

Kalit so`zlar: tilshunoslik nazariyasi, ijtimoiy lingvistika, fanlararo yondashuv, psixologiya, sotsiologiya, tilshunoslikning muammolari.

1. Kirish

Amaliy tilshunoslik sohasi real dunyo kontekstlarida til bilan bog'liq muammolarni hal qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Amaldagi tilni o'rganish sifatida u tilning turli ijtimoiy, madaniy va professional sharoitlarda qanday ishlashi haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etadi. Tilshunoslik nazariyasining amaliy qo'llanilishini o'rganib, amaliy tilshunoslik alohida shaxslar va jamoalar duch keladigan dolzarb til muammolariga yechim topishga intiladi. Bunga til o'rgatish va o'rganish, tarjima va tarjimonlik, til siyosati va rejalashtirish hamda madaniyatlararo muloqot kiradi. Biroq, ahamiyatiga qaramay, amaliy tilshunoslik ham o'ziga xos qiyinchiliklar va cheklovlar bilan kurashadi. Ushbu insho amaliy tilshunoslik sohasida uchraydigan muammolarni o'rganib chiqadi, nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovut, til kontekstlarining xilma-xilligi, texnologiyaning tildan foydalanish va o'rganishga ta'siri kabi masalalarni o'rganadi. Ushbu muammolarni tanqidiy ko'rib chiqish orqali

biz amaliy tilshunoslik qanday rivojlanishi va zamonaviy dunyoda murakkab til muammolarini hal qilishda davom etishi mumkinligini chuqurroq tushunishimiz mumkin.

2. Amaliy tilshunoslikning tarixiy sharhi

Amaliy tilshunoslikning tarixiy rivojlanishini 20-asrning o'rtalarida lingvistik nazariyalar real dunyo muammolariga tatbiq eta boshlagan paytdan kuzatish mumkin. Tilshunoslar til o'rgatish, tarjima va tilni rejalashtirish kabi masalalarni hal qilishga intilgach, amaliy tilshunoslik sohasi shakllana boshladi. Amaliy tilshunoslikning ilk tarixidagi asosiy shaxslardan biri Charlz S. Fris bo'lib, uning til o'rgatish va o'quv dasturlarini loyihalash borasidagi ishlari til o'rganishga zamonaviy yondashuvlarga asos solgan. O'tgan yillar davomida amaliy tilshunoslik tilni o'zlashtirish, tilni baholash va ijtimoiy lingvistika kabi keng ko'lamli mavzularni qamrab olgan holda rivojlandi. Bugungi kunda amaliy tilshunoslik ta'lim, sog'liqni saqlash va biznes kabi sohalarda til bilan bog'liq amaliy muammolarni hal qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu tarixiy sharh amaliy tilshunoslikning nazariy tilshunoslik va real dunyo ilovalari o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga intiladigan fan sifatidagi muhimligini ta'kidlaydi.

3. Amaliy tilshunoslikning dolzarb muammolari

Amaliy tilshunoslikning dolzarb muammolaridan biri texnologiyaning doimiy evolyutsiyasi va uning til o'rganish va o'qitishga ta'siridir. Raqamli platformalar va vositalarning ko'payishi bilan o'qituvchilar an'anaviy til o'rganish usullarini targ'ib qilish bilan birga ushbu resurslarni sinfda samarali integratsiya qilish yo'llarini topishlari kerak. Yana bir muammo - bu globallashtirish va multikulturalizmning kuchayishi bo'lib, tadqiqotchilardan madaniyatlararo muloqotni o'rganish va til o'zgarishining murakkabligini tushunishning yangi usullarini ishlab chiqishni talab qiladi. Bundan tashqari, ushbu soha barcha o'quvchilarning til ta'limidan teng foydalanish imkoniyatini ta'minlash uchun inklyuzivlik va xilma-xillik masalalarini hal qilish zarurati bilan duch kelmoqda. Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun amaliy tilshunoslik olimlari fanlararo tadqiqotlar bilan shug'ullanishlari, amaliyotchilar bilan hamkorlik qilishlari va tilni o'zlashtirish va pedagogika sohasidagi so'nggi o'zgarishlardan xabardor bo'lishlari kerak. Ushbu muammolarni o'z zimmasiga olgan holda, soha bugungi xilma-xil va o'zaro bog'liq dunyoda til ta'limi va muloqotga mazmunli hissa qo'shishda davom etishi mumkin.

4. Tilshunoslik muammolarini hal qilishda fanlararo yondashuvlar

Murakkab lingvistik muammolarni hal qilishda fanlararo yondashuvlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Psixologiya, sotsiologiya va kognitiv fan kabi turli fanlarning g'oyalari va metodologiyalariga tayanib, tadqiqotchilar til bilan bog'liq muammolarni yanada to'liqroq tushunishlari mumkin. Masalan, psixolingvistik nazariyalarning integratsiyalashuvi odamlarning tilni qanday qayta ishlashlari haqidagi

tushunchamizni kuchaytirishi mumkin, sotsiolingvistik nuqtai nazar esa tilning ijtimoiy kontekstlarda qanday ishlatilishini yoritishi mumkin. Ushbu fanlararo hamkorlik nafaqat tilshunoslikni o'rganishni boyitibgina qolmay, balki real til muammolarini yanada samarali hal qilishga olib keladi. Turli sohalaridagi tajribalarni birlashtirgan holda, tadqiqotchilar til ta'limi, til siyosatini rivojlantirish va tilni jonlantirish tashabbuslari uchun innovatsion strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin. Umuman olganda, tilshunoslikdagi fanlararo yondashuvlar bizning tilni tushunishimizni rivojlantirish va bugungi jamiyatda mavjud bo'lgan turli muammolarni hal qilish uchun katta imkoniyatlarga ega.

5. Amaliy tilshunoslikning istiqboldagi yo'nalishlari va innovatsiyalari

Amaliy tilshunoslikning kelajakdagi yo'nalishlari va yangiliklari hayajonli va istiqbolli. Rivojlanishning asosiy yo'nalishlaridan biri bu texnologiyaning til o'rganish va o'qitishga tobora ko'proq integratsiyalashuvidir. Virtual haqiqat, sun'iy intellekt va onlayn platformalar shaxsiylashtirilgan va interaktiv til ta'limi uchun yangi imkoniyatlarni taklif etadi. Bundan tashqari, amaliy tilshunoslikda fanlararo yondashuvlarga e'tibor kuchayib bormoqda, olimlar tilni o'zlashtirish va undan foydalanish haqidagi tushunchamizni boyitish uchun psixologiya, nevrologiya va ta'lim kabi sohalaridagi tushunchalarga tayanadilar. Bundan tashqari, ushbu soha til o'rganish va muloqot qilishda kontekst, o'ziga xoslik va ijtimoiy dinamikaning muhimligini tan olgan holda yanada yaxlit va ijtimoiy-madaniy nuqtai nazarga o'tmoqda. Ushbu tendentsiyalar rivojlanishda davom etar ekan, amaliy tilshunoslik til haqidagi bilimimizga va uning real hayotda qo'llanilishiga katta hissa qo'shishga tayyor.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, amaliy tilshunoslik sohasi innovatsion yechimlar va ko'p tarmoqli yondashuvlarni talab qiluvchi ko'plab muammolar va murakkabliklarga duch keladi. Ushbu tadqiqot davomida ko'rinib turibdiki, til o'rgatishning samarali metodologiyasini ishlab chiqish, til o'rganishda texnologiyani qo'shish va madaniyatlararo muloqotni rag'batlantirish keyingi izlanish va taraqqiyot uchun hal qiluvchi yo'nalishdir. Bundan tashqari, tobora kuchayib borayotgan globalashuv va jamiyatlarning raqamlanishi amaliy tilshunoslar uchun yangi imkoniyatlar va dilemmalarni taqdim etadi. Oldinga qarab, tadqiqotchilar, siyosatchilar va o'qituvchilar amaliy tilshunoslikning dolzarb muammolarini hal qilish uchun hamkorlik qilishlari va fikr almashishlari juda muhimdir. Hamkorlik va innovatsiya madaniyatini rivojlantirish orqali ushbu soha rivojlanishda davom etishi va o'zgaruvchan dunyoda til ta'limi va muloqot strategiyalariga mazmunli hissa qo'shishi mumkin. Oxir oqibat, amaliy tilshunoslikning rivojlanishi global miqyosda til o'rganish va tushunishni yaxshilash uchun doimiy fidoyilikni va majburiyatni talab qiladi.

ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Simone E. Pfenninger and Judit Navracsics. “Amaliy tilshunoslik bo‘yicha kelajak tadqiqot yo‘nalishlari.’, Multilingual Matters, 1/19/2017
2. László Marác. “Fanlararo til siyosatidagi yutuqlar.’ François Grin, John Benjamins Publishing Company, 1/15/2022
3. Ken Cruickshank. 'Making a Difference.' Challenges for Applied Linguistics, Honglin Chen, Cambridge Scholars Publishing, 1/23/2009
4. Kees de Bot. 'A History of Applied Linguistics.' From 1980 to the present, Routledge, 3/5/2015
5. Marie-Luis Merten and Nina Seemann. 2018. Analyzing constructional change: Linguistic annotation and sources of uncertainty. In Proceedings of the Sixth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality, TEEM'18, page 819–825, New York, NY, USA. Association for Computing Machinery
6. Rebecca J. Passonneau and Bob Carpenter. 2014. The benefits of a model of annotation. Transactions of the Association for Computational Linguistics, 2:311–326
7. Ellie Pavlick and Tom Kwiatkowski. 2019. Inherent disagreements in human textual inferences. Transactions of the Association for Computational Linguistics, 7:677–694, March.
8. Botirbekova G, “Effective methods for foreign language teaching”, Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры 2023/3 (1 Part 1), 81-85